

مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی "کار گروه توانمندسازی اعضای هیئت علمی"

موضوع: کوریکولوم پنهان (Hidden Curriculum)

زمان مطالعه: ۱۰ دقیقه

انواع کوریکولوم:

۱- **کوریکولوم پنهان (Curriculum Hidden):** کوریکولوم پنهان عبارت است از آنچه در یک سیستم آموزشی فراگیران یاد می‌گیرند، اما بر طبق برنامه سیستم قرار بر آموزش آنها نبوده و ارتباطی با برنامه ارایه شده ندارد. مثال: رفتار استاد بر بالین بیمار (برخورد پزشک با بیمار) که برنامه ای از قبل برای آموزش آن نبوده است و فراگیران براساس الگوبرداری آن را یاد می‌گیرند که ممکن است حتی مغایر با اهداف سیستم آموزشی باشد.

۲- **کوریکولوم رسمی (formal):** کوریکولوم رسمی آن چیزی است که دست اندرکاران برنامه ریز قصد آموزش آن را دارند.

۳- **کوریکولوم بی اثر (Null Curriculum):** نوعی کوریکولوم است که سیستم آموزشی بر عدم آموزش آن تأکید دارد. یعنی فراگیران نباید یک سری از مطالب را آموزش ببینند و برای این منظور باید کوریکولوم آموزشی از نظر وجود مطالب تاریخ گذشته و روشهای منقرض پایش گردد. مهر محمدی (۱۳۸۷) معتقد است که کوشش برای به تصویر کشیدن نتایج یادگیری یا تجربه های یادگیری یادگیرندگان بدون توجه به دو برنامه درسی پنهان و پوچ در کنار برنامه درسی رسمی، کوششی ناقص و نافرجام است و هرگز این عرصه را به شکل جامع و کامل به تصویر نمی کشد.

کوریکولوم پنهان

در آموزش علوم پزشکی کوریکولوم پنهان بیشترین تأثیر را در محیط های آموزش بالینی دارد ارزشها باورها و رفتارهای قابل قبول بیش از پیش در آموزش پزشکی از طریق کوریکولوم پنهان انتقال می یابد. برخلاف کوریکولوم رسمی کوریکولوم پنهان مستند نمی شود و بیشتر از آن چه که اساتید عمدا قصد انتقال آن را دارند از طرف دانشجویان مورد توجه قرار می گیرند. صاحب نظران آموزش پزشکی مانند کوهن و دوئن، برنامه درسی پنهان را قدرتمندترین راه انتقال ارزشهای حرفه ای گری دانسته و بر برنامه درسی پنهان به عنوان یک عامل قوی در ایجاد تعهد حرفه ای در یادگیرندگان تأکید می نمایند.

مفهوم کوریکولوم پنهان

نخستین دانشمندی که برای اولین بار واژه برنامه درسی پنهان را نام برد فیلیپ جکسون بود که در سال ۱۹۶۸ کتاب "زندگی در کلاس درس" را تدوین نمود. اصطلاح برنامه درسی پنهان از جمله مفاهیم تربیتی معدودی است که نامش تأیید کننده محدودیت در ادراک این واژه است. نامهای مختلفی برای این مفهوم استفاده شده است از جمله برنامه درسی مستتر، برنامه درسی پوشیده یا مکتوم، نتایج غیر آکادمیک آموزش مدرسه ای، محصول فرعی یا ته نشین آموزش مدرسه ای و یا برنامه درسی مطالعه نشده. لونس برنامه درسی پنهان را به ویژه در حیطه علوم پزشکی یادگیری می داند که دانشجویان از طریق ماهیت و ساختار سازمانی و همچنین رفتارها و نگرشهای اساتید و مدیران فرا میگیرند. دوئن و هاردن نیز برنامه درسی پنهان را ارزشها و الگوهای رفتاری می دانند که اغلب به طور تصادفی کسب می شوند. پروست، برنامه درسی را به یک کوه یخ تشبیه می کند. اهداف، موضوعات، زمانبندی ها، مواد درسی، استانداردها و تکنولوژی موجود را مانند قسمت قابل دیدن کوه یخ می داند که همان برنامه درسی رسمی است. ولی آن قسمت که قابل دیدن نیست و قسمت بزرگتر و مهمتر می باشد برنامه درسی پنهان است و آن چیزی است که نزد معلمان، دانشجویان، والدین و برنامه ریزان تحت عناوین عقاید، گرایشها، انتظارات و انگیزه ها می باشد. او این بخش برنامه درسی را تا حدود زیادی ناشناخته می داند که مقدار کمی در مورد آن صحبت شده و اغلب نادیده گرفته شده است. بطور خلاصه مفهوم برنامه درسی پنهان بیانگر این است که اموری که در قالب برنامه درسی پنهان رخ میدهند توسط مدرسین و مربیان قابل کنترل نبوده و آنان قادر به پیش بینی آن نیز نیستند.

منابع: کتاب طراحی آموزشی در علوم پزشکی - کمیته عالی آموزشی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

گردآوری: امید احمدی (عضو هیئت علمی و دبیر کارگروه پاسخگویی اجتماعی و عدالت آموزشی)

بهمن ماه ۱۴۰۱

شماره سوم

سال اول